

situací. To, že jim činí potíže zejména otázky, které od nich vyžadují, aby byli otevření novým věcem, snesli pochyby a nejistoty a nebáli se používat k řešení problému intuici („tušení a pocity“), ukazuje, že je při výuce potřeba upřednostňovat příležitosti k rozvoji a tréninku vlastností, které souvisí se zvědavostí, vytrvalostí a kreativitou.

V jiných zemích, jako je Portugalsko a Slovinsko, žáci umí lépe používat nabyté znalosti k plánování a provádění řešení, než tyto znalosti a užitečné informace sami získávat, zpytovat, co se naučili, vymýšlet nové cesty a alternativy řešení a experimentovat s nimi. I když mají „tah na bránu“, jsou motivovaní a vytrvalí, jejich relativně slabý výkon v řešení problémů, které vyžadují zpracování abstraktních informací, dává tušit, že je třeba tyto žáky vést k rozvoji samostatného uvažování, samostudia a efektivního řešení problémů.

Analýza v [Kapitole 4](#) také identifikuje v mnoha zemích a ekonomických celcích určité studijní programy, jejichž žáci podávají v průměru významně lepší výkon v řešení problémů, než žáci ve stejné zemi/ekonomickém celku s podobnou zdatností v matematice, čtení a přírodních vědách. Například v Šanghaji (Čína) a Turecku mají žáci v některých učňovských oborech významně lepší výkon v řešení problémů než žáci jiných oborů se srovnatelným výkonem v matematice, čtení a přírodních vědách. Naopak v Německu jsou to žáci ve vzdělávacích programech s největším důrazem na akademické vzdělávání (*Gymnasium*), kteří mají vyšší než očekávaný skóre v řešení problémů vzhledem k jejich výkonu v hlavních gramotnostech. To může být způsobeno tím, že výukové postupy v přírodních vědách a výtvarné výchově v těchto programech naučí žáky zvládat složité problémy z reálného života v kontextech, s kterými se ve škole obvykle nepotkávají. Pokud je to tak, pak si žáci v těchto programech nejenom osvojují učivo podle osnov, ale také se učí, jak obohatit své znalosti a používat tyto znalosti mimo školní kontext. Případně může mít lepší než očekávaný výkon v řešení problémů méně pozitivní interpretaci, zejména pokud jde ruku v ruce s nízkým celkovým výkonem: může indikovat, že v těchto programech není kognitivní potenciál žáků naplno využit v hlavních vyučovacích předmětech.

Ať to signalizuje silný výkon v řešení problémů nebo slabý výkon v hlavních předmětech, rozdíly v relativním výkonu v různých programech mohou mít hlubší dopad na vzdělávací politiku, a proto je vhodné je dále zkoumat. Cesta ke snížení rozptylu vede přes revizi kurikula a výukových postupů v jednotlivých programech. V každém z nich je třeba zachovat to dobré a z ostatních si vypůjčit nejlepší prvky, tak aby se zachovala rozmanitost, v níž najde uplatnění talent každého jednotlivého žáka. I ve vzdělávacích soustavách, které podporují rozmanitost kurikula, může být společným cílem získání zásadních schopností uvažovat a řešit problémy, které člověk potřebuje a využije v každém povolání a životní situaci.

Snížit nerovné zastoupení obou pohlaví mezi nejlepšími žáky

Rozdíly ve školním výkonu mezi pohlavími se různí napříč předměty. Ve většině zemí a ekonomických celků chlapci podávají lepší výkon než dívky v matematice, zatímco dívky podávají lepší výkon než chlapci ve čtení. Tyto rozdíly se ovšem podstatně liší v jednotlivých zemích. Z toho vyplývá, že nejsou nezbytné, ale ve velké míře odrážejí to, jaké příležitosti rodiče, škola a společnost obecně nabízejí chlapcům a dívkám k rozvoji osobního nadání.

Genderové stereotypy o tom, v čem chlapci a dívky vynikají a jaké typy povolání se pro ně hodí, posilují a vyhraňují rozdíly ve výkonu obou pohlaví, i když původně odrážely jenom